

Шенетуха О. Ю.

РАДЯНСЬКЕ ПРОМИСЛОВЕ УПРАВЛІННЯ (1930-1940-ві рр.) У СВІТЛІ ТЕОРІЇ БЮРОКРАТІЇ М. ВЕБЕРА

Статтю присвячено теоретичному аспекту історії управління радянською промисловістю. Розглянуто принципи радянського промислового управління в сталінський час у контексті основних рис теорії бюрократії М. Вебера, яку тогочасні західні дослідники використовували для вивчення промислових організацій.

Сучасна українська історична наука у висвітленні питань новітньої історії, особливо історії СРСР, поступово позбавляється ідеологічних догм та кліше, притаманних попереднім рокам. Хоча іноді одні наративи замінюються іншими, і позитивні стереотипи в радянські часи змінюються стереотипами негативними, все ж необхідність незаангажованого, об'єктивного аналізу різноманітних сторін життя радянського суспільства, як зрештою і всього суспільства в комплексі, сьогодні приймає дедалі більша кількість учених. Неабияку роль має відігравати застосування для цього нових і невикористовуваних теорій (соціологічних, економічних, організаційних тощо), спроби чого вже робили західні дослідники. Це дасть можливість поглянути на те суспільство «іншими очима», зробити низку нових висновків, виявити закономірності, що їх неможливо було виявити раніше.

Такий підхід видається цікавим застосувати й до такої сфери вивчення історії радянського суспільства, як промислове управління, зокрема такої його часто згадуваної риси, як бюрократичність.

У межах хронологічних рамок цього дослідження (1930-1940 рр.) у західній науці домінував т. зв. класичний підхід до вивчення промислового управління. Він акцентував увагу переважно на структурних факторах або видах

діяльності, необхідних для досягнення цілей [1]. За допомогою цього підходу були розроблені правила та норми, що регулювали поведінку людей у тогочасних промислових організаціях на Заході. Отож виключно цікавим завданням для сучасного бачення історії СРСР є розглянути радянську промисловість у контексті цього підходу, у межах якого однією з теорій є т. зв. теорія бюрократії.

У вітчизняній науковій літературі минулого часу, як, зрештою, і в суспільній думці, термін «бюрократія» застосовувався здебільшого у негативному контексті; великою мірою у такому ж контексті він застосовується й дотепер. При цьому історичні роботи, вживаючи терміни типу «тоталітарно-бюрократична система» як синонім «адміністративно-командної», як правило, не розкривають значення «бюрократичності» [2]. Доцільно зробити висновок, що збереглася традиція застосування традиційного радянського трактування терміна Б.

Натомість західні вчені широко застосовували цей термін для означення чіткої організованої соціальної структури, ідеалізованої німецьким соціологом Максом Вебером [3], який вважав бюрократію найраціональнішою формою організації: «чисто бюрократичне управління справами у чисто технічному відношенні наближається до найбільш досконалої праці в розумінні точності,

постійності, дисципліни, підтягнутості та надійності, інтенсивності та екстенсивності праці, у його формально універсальній можливості застосування для будь-яких завдань». У своїй роботі «Господарство і суспільство» («Wirtschaft und Gesellschaft...», 1921) він виокремлює такі переваги бюрократичної структури, де чиновники:

а) підпорядковуються тільки об'єктивним службовим обов'язкам;

б) призначені на службу в незмінній ієрархії і мають постійні службові компетенції;

в) працюють на основі вільного відбору згідно з професійною кваліфікацією;

г) вважають свою службу, яка оплачується постійним грошовим утриманням, єдиною чи головною професією;

д) бачать для себе кар'єрне просування, виходячи зі строку служби чи службових успіхів;

є) працюють за умов повного відчуження від засобів управління, без привласнення робочого місця;

є) підпорядковуються суворій дисципліні й контролю [4].

Теорію Вебера продовжували розробляти західні учені, які критикували й розширювали її. Вони традиційно виділяють п'ять найголовніших характеристик ідеального типу бюрократії Вебера: специфікацію й розподіл праці; ієрархічну побудову позицій; систему наявних абстрактних правил, у той час як чиновники можуть змінюватись; імперсональні відносини; призначення згідно з технічною кваліфікацією [5]. Теорію М. Вебера західні дослідники застосовували й для аналізу радянського адміністративного апарату. Аналогічний підхід застосував американський дослідник Д. Гранік у своїй роботі, що вийшла в 1954 р. Автор розглядав сильні й слабкі сторони радянського промислового управління, застосовуючи веберівську модель для аналізу радянських адміністративних принципів. Такий підхід дав йому змогу зробити низку цікавих висновків про переваги й недоліки радянських адміністративних принципів порівняно з Веберівською моделлю, викладені нижче [6], однак питання, наскільки радянське промислове управління було бюрократичним «за шкалою» Вебера, залишилось поза його увагою.

У комплексі інших робіт західних авторів цікавими є праці В. Конінгхема (частина яких присвячена розвитку теорії управління промисловістю в радянський час) [7], П. Робертса [8] та ін.

Проблема бюрократичності є доволі цікавою і малодослідженою в контексті вивчення радянського промислового управління за сталінських

часів. За словами Д. Граніка, тенденцію до її зростання можна було прослідкувати в той час як на Заході, так і в радянській промисловості [9].

Однак ця проблема є складною й потребує комплексного багатостороннього дослідження. Однією з таких сторін є завдання цієї статті - дослідити бюрократичність радянського промислового управління «в теорії», тобто за сторінками тогочасної літератури із цього питання. Основні принципи моделі бюрократії М. Вебера використовуються як критерій оцінки й порівнюються з викладеними в літературі радянськими принципами управління промисловістю.

Із упровадженням курсу на індустріалізацію й поступовим переходом до неї закономірно зростає увага до управління промисловістю.

1930 рік ознаменовано появою постанови ЦК ВКП(б) «О мерах по упорядочению производства и установлению единоначалия» [10]. У зв'язку з цим, на початку 30-х років з'являється (в тому числі і в УРСР) ціла низка робіт, присвячених т. зв. єдиноначальності, причому більшість - у тому ж 1930 р., відразу після постанови ВКП(б). Більша частина з них - це або роз'яснення вищезгаданої постанови (такі роботи, як правило, копіюють одна одну), або збірники статей і документів із її впровадження [11].

На початку 1930-х років, а потім у кінці 1940-х виходить низка праць з аналізу організації управління промисловістю в СРСР із такою самою назвою, фактично однаковою для всіх робіт [12]. Вони зосереджують свою увагу на ряді різних питань (зокрема, історії управлінського апарату, описові його тогочасної структури, організації управління окремим підприємством тощо), однак найбільш цікавими є викладені там принципи радянського промислового управління, що в основному повторюються в різних роботах. Причини такої ідентичності неважко зрозуміти, враховуючи догматизованість науки в досліджуваній період. Автори зосереджують значну увагу на таких принципах промислового управління в СРСР: виробничо-територіальному, введеному після XVII з'їзду ВКП(б), та тісно пов'язаних із ним принципах єдиноначальності, демократичного централізму тощо, які видаються цікавими джерелами інформації для сучасного дослідження. Вивчаючи цю літературу, слід зазначити важливу відмінність між роботами початку 30-х та кінця 40-х рр. Перші, хоч і не вільні від догматизованості, розглядають на своїх сторінках проблемні питання [13], наголошують на необхідності впровадження іноземного досвіду [14], а другі становлять шаблонний опис радянської

системи управління, деякі з елементів якого сприймаються як гасла.

Радянська література з управління промисловістю в 1930–1940 рр., як тогочасна, так і більш пізня, застосовує термін «бюрократія» виключно в негативному контексті. Як зазначає Д. Гранік, радянські автори описували бюрократію порівняно простими термінами. Для них це лише негативна риса адміністрації, сутнісні характеристики якої можна сприймати і як ізоляцію чиновників від своїх підлеглих та від конкретних проблем організацій, і як втрату ними ініціативи [15].

Література з організації управління промисловістю поняття бюрократії застосовує не дуже часто, при цьому не розкриває його значення й практично не використовує його для характеристики промислового управління. Наприклад, один із авторів у своїй роботі «Управление социалистической промышленностью» (1947 р.) наводить термін «канцелярсько-бюрократичне керівництво» на противагу «оперативному керівництву» [16], інший же наголошує на необхідності виявляти «бюрократів» під час перевірки стану роботи апарату управління тощо [17]. Логічним буде висновок, що обидва автори вважали бюрократію певним гальмівним елементом у системі промислового управління. Більше того, термін Б застосовувався для негативної характеристики, наприклад, побудови системи управління промисловістю, причому тій самій же системі в різний час могла надаватися характеристика бюрократичної або вільної від бюрократизму (див. с 8).

Подібні розбіжності легко пояснити, зауваживши, що навіть у західних працях дотепер існує методологічна плутанина стосовно значень застосовуваних термінів. Зокрема, канадський дослідник Дж. Шонессі у своїй роботі, присвяченій огляду теорій промислової організації, зазначає, що в літературі з питання про формальні взаємозв'язки є плутанина, оскільки багато авторів змішують взаємовідносини між посадами та взаємовідносини між відділами [18].

У радянській літературі плутанина була набагато більшою. Це можна пов'язати з відсутністю наукового підґрунтя для дослідження промислового управління. Терміни, що використовувалися, не мали, зокрема, однозначного визначення та тлумачення, що є бажаним для теоретичних праць. Найяскравішим прикладом може слугувати поняття «принцип управління», в яке різні радянські автори вкладали різний зміст, іноді маючи на увазі загальнотеоретичні поняття («єдиначалля», «централізм»), іноді - пов'язані з цими загальнотеоретичними поняттями принци-

пи побудови організаційних структур («виробничо-територіальний» та «функціональний» принципи), а іноді - побудову взаємозв'язків між окремими службовцями («лінійний принцип»). Крім того, визначення переваг і недоліків (в т. ч. і бюрократизму) того чи іншого принципу пов'язувалося з «генеральною лінією» певного часу.

Основні характеристики моделі М. Вебера та принципи радянського промислового управління

1. Ієрархічність управління

Цю характеристику веберівської моделі можна прослідкувати в кількох радянських принципах управління промисловістю. У 1930 р. прийнято постанову ЦК ВКП(б) «О мерах по упорядочению производства и установлению единоначалия». Вона запроваджує стрижневий для радянського промислового управління принцип єдиначалля, якому приділяється увага практично в усіх працях із теорії управління промисловістю. Автори цієї постанови так визначали цей принцип: «...необхідно встановити такий порядок управління виробництвом, котрий гарантував би підлеглисть та відповідальність кожної зайнятої у виробництві особи за доручену їй справу й котрий виключав би безвідповідальність, плутанину й фактичне безначалля на виробництві, що впливає з втручання одного органу у функції іншого» [19].

Тісно пов'язаний із принципом єдиначалля й принцип т. зв. централізму, який полягав у «побудові апарату управління радянським господарством і взаємовідносинах між собою всіх органів управління, заснованих на виконанні єдиначалля й найсуворішої дисципліни у керівництві всіма господарськими органами» [20].

У цьому контексті слід зазначити й інший принцип - виробничо-територіальний. Перехід до нього визначило рішення XVII з'їзду ВКП(б). Він прийшов на зміну т. зв. функціональному принципу. Недоліки останнього описує один із авторів: «На різних шаблях управлінського апарату... існували численні відділи, кожен із яких керував і відповідав за вузьку функцію роботи. Наприклад, виробничий план цех отримував від одного відділу, якісні показники щодо цього плану - від планово-економічного відділу, тарифи й норми - від... відділу економіки праці, матеріали - від відділу постачання тощо. Як результат такої функціоналки, ...начальник цеху й навіть директор підприємства не могли достатньо глибоко й всебічно знати процеси виробництва в цілому. Крім того, вони не мали дійсної влади... Функціональна система управління призводить до... заміни конкретного оперативного керів-

ництва канцелярсько-бюрократичним. Все це стало гальмувати подальший розвиток промисловості СРСР» [21].

Автор вищенаведеної цитати визначає як недолік бюрократичні риси управління за функціональним принципом на відміну від робіт початку 30-х рр., які зазначали, що «функціональна система управління - це насамперед ліквідація ієрархії, ліквідація бюрократичної організації управління, ліквідація множинності підпорядкування одних органів іншим...» [22]. Згадані бюрократичні риси, на думку автора, належали попередньому лінійному принципу управління.

Неважко дійти висновку, що, на думку радянських авторів, ліквідувати недоліки функціонального принципу, в тому числі й бюрократизм, має перехід до принципу виробничо-територіального. Суть останнього в тому, що керівник кожної «виробничої ланки» (відділу, цеху, підприємства тощо) повністю відповідає за свою ділянку роботи й має на ній необмежені права. Він отримує завдання від вищого керівника й підпорядковується тільки йому. Кожне підприємство, цех, дільниця мають тільки одного начальника [23], згідно з зазначеним вище принципом єдиноначалля. Тож звідси висновок: у новому принципі закладено чітку ієрархію управління, набагато суворішу, ніж за функціонального принципу; все це відповідає вищенаведеній характеристиці ідеального типу бюрократії Вебера.

2. Призначення чиновників на посади

Відповідність цій характеристиці веберівської моделі знаходимо знову ж таки у постанові ЦК ВКП(б) «О мерах по упорядочению производства и установлению единоначалия»: «Адміністрація підприємств безпосередньо призначає весь адміністративно-технічний персонал підприємства...» [24]. Можна запитувати й іншу теоретичну працю з управління промисловістю: «У державній промисловості держава, як власник усіх знарядь і засобів виробництва, призначає одноосібних керівників органів управління окремих галузей промисловості, підприємств й усіх інших господарських органів... Таким чином, для державної промисловості характерним є *призначення всіх* (курсив Авт.) працівників апарату управління...» [25].

3. Вільний відбір чиновників згідно з професійною кваліфікацією

Про відповідність цій характеристиці моделі Вебера може свідчити, насамперед, цитата з праці Й. В. Сталіна «Вопросы ленинизма», який наголошував на необхідності «правильно добирати кадри, ...ретельно вивчати переваги й недоліки

кожного кадрового працівника, знати, на якій посаді найлегше можуть розгорнутись якості працівника, ...розподілити працівників на посадах таким чином, щоб кожен працівник відчував себе на місці, щоб кожен працівник міг дати... справі максимум того, що взагалі здатний він дати за своїми особистими якостями» [2.6]. Цей принцип, враховуючи, правда, висунення власне робітників на адміністративні посади, підтверджує й вищезгадана постанова «О мерах по упорядочению производства и установлению единоначалия», яка пропонує господарським органам «рішучіше й активніше просувати робітників на адміністративно-господарські посади, планомірно пересуваючи їх з одного щабля управління на інший та *відбираючи робітників, що виявляють свідоме ставлення до виробництва й уміють керувати робітничою масою й технічним персоналом...*» (курсив Авт.) [27].

Інші автори також наголошують на необхідності вивчення й підбору кадрів «шляхом... нагляду за роботою, перевірки їх у процесі роботи не за обіцянками й деклараціями, а за дійсним результатом роботи» [28]. Вони зазначають, що «єдиним критерієм для оцінки людини під час призначення її на роботу має слугувати її відповідність даній роботі з точки зору політичної та з точки зору ділової, тобто чи заслуговує вона політичного довір'я та чи придатна вона за своєю кваліфікацією для цієї конкретної роботи» [29]. Це підтверджує й цитата з іншої праці: «Основним питанням у вивченні й розстановці працівників є об'єктивна оцінка їх політичних та ділових якостей. Ці дві якості у сполученні - єдине мірило під час призначення людини на посаду» [30]. Тут, однак, можна побачити як відповідність веберівським стандартам, так і певну девіацію від них, оскільки характерний для веберівської моделі відбір за діловими якостями поєднується з «політичним довір'ям».

4. Відчуження від засобів управління

Фактично немає потреби доводити відповідність цій характеристиці, оскільки приватної власності як такої в СРСР не було. Радянська література з управління промисловістю в сталінські часи вирізняє дві форми власності на засоби виробництва (в тому числі й засоби управління) - державну і кооперативну (для невеликих підприємств мінімальної важливості), з обов'язковим призначенням керівників державою в першому випадку (див. цитату вище). Тобто теоретично (а саме в цьому аспекті розглядається зараз радянське промислове управління) державні службовці аж ніяк не могли, навіть частково, привласнити засоби управління.

5. Суворі дисципліна її контроль

Питання дисципліни й контролю надзвичайно яскраво висвітлюються в радянській літературі, що можна пояснити об'єктивними історичними умовами. Література перевірку виконання визначає як один із основних принципів управління промисловістю, як «органічну, невід'ємну частину самого керівництва» [31], і наголошує, що «кожен єдиначальник повинен тримати в полі свого зору всю підвідомчу йому ділянку... Контроль і перевірка виконання повинні мати систематичний, безперервний характер» [32].

Зазначається, що в СРСР задля цієї мети створено спеціальну установу: Міністерство державного контролю, яке «веде жорстоку боротьбу з порушниками державної дисципліни й... найсуворішим чином перевіряє виконання органами управління рішень і завдань уряду, раціональність господарської діяльності» [33]. Привертає увагу те, що вказаний автор, посилячись на слова Й. Сталіна, акцентує увагу на необхідності «перевірки виконання» для виявлення бюрократів [34].

Виключно цікава й ремарка з праці А. Локшина (1933 р.), який зазначав: «...до цього часу ще не викорінена в апараті категорія "незамінних" працівників, що повністю концентрують у своїх руках певні функції, проблеми, свідчення, дані тощо. ... Один із найбільших німецьких організаторів, Артур Крупп, у листі до свого апарату висунув таку вимогу: "Я хочу домогтися того, щоб нічого не залежало від життя чи присутності певної особи, щоб із усуненням певної особи не губилося ніяке знання, не послаблювалася ніяка функція, щоб не відбувалося нічого скільки-небудь важливого, невідомого центру, і нічого такого, що відбувалось би без відома й згоди цього останнього, щоб минуле й вірогідне майбутнє заводів можна було вивчати в бюро головного управління, не питаючи про це жодного смертного". Ця правильна вимога щодо "незамінності" має бути врахована під час конструювання й комплектування апарату» [35].

Принцип, що описується автором як бажаний, фактично є відповідним одній із характеристик ідеального типу бюрократії Вебера, імперсональним відношенням та системі абстрактних правил, які залишаються, в той час як чиновники можуть часто змінюватись [36].

Грунтуючись на сказаному, доцільно зробити висновок про відповідність теоретичних принципів управління радянськими промисловими організаціями більшості рис ідеального типу бюрократії Вебера, принаймні в сталінський час. Попри це, в тогочасній науковій літературі важко

знайти навіть визначення поняття «бюрократія», не кажучи вже про згадування веберівської теорії. Неважко дійти висновку, що таке становище пов'язане з фактичним табуванням у сталінський час більшості західних соціальних теорій. Це підтверджує й радянська література. Д. Ерліх зазначає в своїй книзі (1931р.): «Якщо поставити питання про те, на чому ґрунтується сучасна система технічного й адміністративного управління підприємствами, чи покладені в її основу які-небудь наукові дані, чи враховано в будь-якому ступені багату іноземний досвід щодо цього, ...чи існує взагалі в справжньому значенні цього слова розроблена система управління нашими підприємствами, ...чи розроблено основи для цього управління, ...- на всі ці питання можна дати лише негативну відповідь» [37].

Як зазначає американський дослідник В. Конінгхем, найбільш серйозним чинником, що стримував розвиток соціальних наук, була опозиція професійних ідеологів. На їхню думку, соціальні науки продукували ідеологічні викривлення, переносячи аполітичні концепції природничих наук на соціополітичні категорії. Як інший чинник, він визначає протидію академічних дисциплін виділенню нових галузей знання, зокрема соціології, як автономних. Його висновок - соціальні науки серйозно постраждали після сталінських репресій на початку 1930-х і вакууму, що утворився згодом. За його словами, майже тридцять років після цього автори застосовували аксіоматичний підхід до вивчення промислових організацій [38].

Однак, говорячи про наявність вищезазначеної відповідності, слід наголосити, що вона аж ніяк не була повною. Американський дослідник Д. Гранік виділяє низку переваг радянських адміністративних принципів (якщо розглядати їх як ідеальну модель) над моделлю Вебера. Однак, на думку дослідника, ці переваги досягаються шляхом серйозних відхилень від веберівської моделі [39].

Цікаві висновки щодо непередбачуваності дій чиновників робить П. Роберте, який говорить про набагато більшу кількість можливостей та необхідності для самостійних рішень чиновників, ніж здається на перший погляд. Як одну з причин він називає неточність планів, зміни яких були не винятками, а правилами, й узагалі пропонує розглядати їх лише як обмеження на автономію керівників, а не як цілі для досягнення [40]. Схожі висновки і у В. Конінгхемі, який стверджує, що керівництво «фірм» користувалося значною незалежністю в прийнятті рішень; хоча основні

директиви надходили з центру, конкретні рішення приймали саме люди на місцях [41].

Отже, термін «бюрократія» за радянського часу вживався виключно в негативному контексті, при цьому сприймався здебільшого як недолік адміністрації. Література з управління промисловими організаціями, видана в цей період, не містить чіткого його визначення. Однак, порівнявши викладені там принципи управління радянською промисловістю та основні характеристики моделі М. Вебера, яку застосовували для означення згаданого терміна тогочасні західні вчені та яка слугує певною відправною точкою для сучасних управлінських теорій, можна резюмувати переважну відповідність радянського промислового управління, навіть в ідеалі, цій моделі, тобто, простіше кажучи, певну доволі значну його бюрократичність за цією шкалою. Однак слід зазначити таке: по-перше, ця відповідність аж ніяк не була повною, існували численні девіації від моделі Вебера; по-друге, ці

висновки стосуються лише «теоретичної картини» радянського управління промисловістю, дослідженого за доступним комплексом літератури з цієї проблеми. Виходячи з цього, цікавим і перспективним напрямом подальшої роботи є аналіз радянського промислового управління в реальному житті, з використанням цього підходу та порівняння його з управлінням у теорії. Найцікавішим видається дослідження на рівні окремих промислових організацій. Окрім того, можна й сьогодні констатувати те, що зазначав Д. Гранік в 1954 р.: питання про те, чи була радянська промисловість більш або менш бюрократичною, аніж найбільші підприємства Заходу, ще й досі залишається відкритим [42].

«Теорія бюрократії» М. Вебера, використана для написання цієї статті, є лише однією з багатьох у межах т. зв. класичного підходу до управління організаціями, який був домінантним на Заході в період, що розглядається.

1. *О'Шонесси Д.* Принципы организации управления фирмой.- М., 1979.
2. *Чорна Н. В.* Формування адміністративно-командної системи управління промисловістю України (кінець 1917 - початок 30-х років): Автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Харківський нац. ун-т ім. Каразіна.- Х., 1998.
3. *Granick D.* Management of the Industrial Firm in the USSR.- New York: Columbia University Press, 1954.- P. 262.
4. *Weber M.* Wirtschaft und Gesellschaft: Grundriss der verstehende Soziologie.- 5., rev. Aufl.- Tübingen: Mohr, 1980.-Kap. III. Die Typender Herrschaft.- S. 122-176.
5. *Luthans F.* Organizational Behavior.-New York: McGraw Hill, 1992.
6. *Granick D.* Вказ. праця.
7. *Conyngham W. J.* The modernization of Soviet industrial management. Socioeconomic development and the search for viability.- Cambridge University Press, 1982.
8. *Roberts P. G.* Alienation and the Soviet Economy: The Collapse of the Socialist Era.- New York: Holmes&Meier, 1990.
9. *Granick D.* Вказ. праця.- С. 262-263.
10. Постановление ЦК ВКП(б) о мерах по упорядочению производства и установлению единоначалия.- М, 1930.
11. *Борисов Н.* Единоначальность.- Х., 1930; О единоначалии. Сборник статей и документов / Сост. А. Борисов.- М., 1933; *Димшиц Л.* Про единоначальность.- Х., 1930; *Жуковский Я.* Единоначалие на социалистическом предприятии.- М., 1941; *Збрижер Я.* Единоначальность та трудова дисципліна.-Х., 1930; О единоначалии.- М., 1930; *Пашковський С.* Про единоначальность.- Х., 1930; Про реорганізацію управління промисловістю та единоначальность.- Х., 1930; *Савчук М.* Для чого запроваджується единоначальность у промисловості.- Х., 1930; *Сгіротгіш П.* Единоначалие и самостоятельность масс.- Л., 1930; *Тиунов В. Ф.* О единоначалии в управлении производством.- Николаев, 1930; *Эттин А.* О единоначалии.-М., 1930.
12. *Эрлих Д. Д.* Организация управления предприятиями.- М., 1931; *Локишин А.* Организация управления промышленностью в СССР.- М., 1933; *Аракелян А.* Управление социалистической промышленностью.- М., 1947; *Касицкий И. Я.* Организация управления социалистической промышленностью. Стенограмма лекций...- М., 1948; *Розенфельд Ш. Л.* Организация управления промышленностью в СССР.-М., 1950; *Румянцев А. Ф.* Организация управления промышленностью СССР.- М., 1951.
13. *Эрлих Д. Д.; Локишин А.* Вказ. праці.
14. *Эрлих Д. Д.* Вказ. праця.
15. *Granick D.* Вказ. праця.- С. 269.
16. *Аракелян А.* Вказ. праця.- С. 119.
17. *Розенфельд Ш. Л.* Вказ. праця.- С. 23.
18. *О'Шонесси Д.* Вказ. праця.
19. Постановление ЦК ВКП(б)...-С. 4.
20. *Касицкий И. Я.* Вказ. праця.- С. 4.
21. *Аракелян А.* Вказ. праця.-С. 119.
22. *Эрлих Д. Д.* Вказ. праця.- С. 42.
23. *Аракелян А.* Вказ. праця.- С. 119.
24. Постановление ЦК ВКП(б)...- С. 5-6.
25. *Розенфельд Ш. Л.* Вказ. праця.- С. 29.
26. *Сталин И. В.* Вопросы ленинизма.- М., 1939.- С. 595-596.
27. Постановление ЦК ВКП(б)...- С. 11.
28. *Касицкий И. Я.* Вказ. праця.- С П.
29. Там само.
30. *Аракелян А.* Вказ. праця.- С. 126.
31. *Розенфельд Ш. Л.* Вказ. праця.- С. 22.
32. *Аракелян А.* Вказ. праця.- С. 127.
33. *Розенфельд Ш. Л.* Вказ. праця.- С. 24.
34. Там само.- С. 23.
35. *Локишин А.* Вказ. праця.- С. 66.
36. *Luthans F.* Вказ. праця.
37. *Эрлих Д. Д.* Вказ. праця.- С. 7.
38. *Conyngham W. J.* Вказ. праця.- С. 41-42.
39. *Granick D.* Вказ. праця.- С. 266-267.
40. *Roberts P. G.* Вказ. праця.
41. *Conyngham W. J.* Вказ. праця.
42. *Granick D.* Вказ. праця.- С. 262.

O. Shepetukha

SOVIET INDUSTRIAL POLICY OF THE 1930s-1940s IN THE LIGHT OF WEBER'S BUREAUCRACY THEORY

This article is dedicated to the theoretical aspect of the Soviet industrial management history. It regards the main principles of Soviet industrial management during Stalin 's time in the light of Weber 's Bureaucratic Theory which has been used by West researchers of that time for study of industrial organizations.